

ناتوانی هوشی و یادگیری

مولفین:

محمد مهدی زارع زاده مهریزی

امیر حسین تقی زاده رحمت آباد

یوسف یعقوبی

انتشارات زرنوشت

تهران - ۱۳۹۹

سرنشانه	:	زارع زاده مهریزی محمد مهدی، ۱۳۷۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	ناتوانی هوشی و یادگیری / نویسندگان: محمد مهدی زارع زاده مهریزی، امیرحسین تقی زاده رحمت آباد، یوسف یعقوبی
مشخصات نشر	:	تهران: زرنوشت، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	:	۱۲۸ ص.
شابک	:	۶-۶۹-۷۲۷۹-۷۲۷۹-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فنیای مختصر
یادداشت	:	فهرست‌نویسی کامل این اثر در وب گاه http://opac.nlai.ir در دسترس است.
شناسه رده	:	تقی زاده رحمت آباد، امیرحسین، ۱۳۷۶-
شماره افزوده	:	یعقوبی، یوسف، ۱۳۷۷-
شماره کتابشناسی	:	۶۱۶۷۵۷۵

انتشارات زرنوشت

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی،
کوچه مهدی زاده، شماره ۲۷، واحد ۱۹
تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۰۶۶۴۷۹۶۱۵ - ۶۶۴۳۵۶۳۷

ناتوانی هوشی و یادگیری

نویسندگان: محمد مهدی زارع زاده مهریزی، امیرحسین تقی زاده
رحمت آباد، یوسف یعقوبی

• چاپ اول: ۱۳۹۹ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • ناشر: زرنوشت

شابک: ۶-۶۹-۷۲۷۹-۷۲۷۹-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۲۳,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه: ۹

فصل اول ۱۱

تاریخچه و تعریف و فراوانی ۱۳

تاریخچه: ۱۳

تعریف اختلالات یادگیری: ۱۴

درجه شیوع (فراوانی): ۱۸

فصل دوم ۲۱

ویژگیهای افراد دارای ناتوانیهای یادگیری ۲۳

ویژگیهای کودکان مبتلا به ناتوانیهای یادگیری: ۲۳

ویژگیهای کودکان مبتلا به ناتوانی در ریاضیات: ۲۵

ویژگیهای نوجوان دارای اختلالات یادگیری: ۲۶

فصل سوم ۲۷

انواع ناتوانیهای یادگیری ۲۹

مشکلات متداول در نوشتن: ۳۱

فصل چهارم ۳۹

۴۱	الف) مرور مبانی نظری.....
۴۲	تاریخچه اختلالات یادگیری.....
۴۴	تعاریف اختلالات یادگیری.....
۴۵	ویژگیها:.....
۴۸	طبقه بندی ناتوانی های یادگیری.....
۴۸	ناتوانیهای یادگیری تحولی:.....
۴۸	ناتوانیهای یادگیری تکمیلی:.....
۴۹	ناتوانیهای یادگیری غیر تکمیلی.....
۵۲	علل اختلالات یادگیری.....
۵۲	علل قبل از تولد:.....
۵۳	علل حین تولد:.....
۵۳	علل بعد از تولد:.....
۵۳	وراثت:.....
۵۳	عوامل زیستی-شیمیایی:.....
۵۴	محرومیت محیطی و تغذیه ای:.....
۵۴	ارتباط علت شناسی با آموزش و پرورش:.....
۵۵	نظریه های مربوط به اختلالات یادگیری:.....
۶۷	برآورد درصد شیوع اختلالات یادگیری.....
۶۹	اعتماد به نفس، رفتار اجتماعی و بزهکاری.....
۶۹	«واکنش در برابر شکست».....
۷۰	انتظار موفقیت یا شکست.....
۷۱	زمان پایداری (یا ایستادگی).....
۷۲	«نظریات مختلف درباره علل موفقیت و شکست».....
۷۴	«دلایل شکست».....
۷۵	«دلایلی برای موفقیت».....
۷۶	ادراکات اجتماعی.....
۷۸	ناتوانیهای یادگیری و بزهکاری نوجوانی.....

۷۸	نظریه های علی
۸۰	نظریه های غیر علی
۸۰	تعریف سازگاری
۸۰	فرایند سازگاری
۸۱	دیدگاه های نظری درباره سازگاری و ناسازگاری
۸۲	دیدگاه روانی-اجتماعی سازگاری
۸۵	نظریه یادگیری
۸۶	نظریه یادگیری اجتماعی
۸۹	عوامل مؤثر در سازگاری
۹۰	ارتباط با همسالان و همسالان و تاثیر آن در سازگاری
۹۱	خصوصیات سازگاری
۹۲	انواع سازگاری
۹۳	سازگاری اجتماعی
۹۴	درجه بندیهای همسالان
۹۴	درجه بندی معلمان
۹۵	علل ناتوانیهای یادگیری

فصل پنجم

۱۰۱	تشخیص و ارزیابی ناتوانیهای یادگیری
۱۰۱	تعریف تشخیص
۱۰۲	مراحل تشخیص ناتوانیهای یادگیری
۱۰۶	الگوهای تشخیص
۱۰۶	شیوههای ارزیابی

فصل ششم

۱۱۱	برنامهها و خدمات آموزشی
۱۱۱	کودکان مبتلا به ناتوانیهای یادگیری
۱۱۱	برنامه آموزشی کودکان مبتلا به ناتوانیهای یادگیری

- ۱۱۴.....توصیه‌هایی برای رفع مشکلات خواندن و هجی کردن:
- ۱۱۴.....توصیه‌هایی برای رفع مشکلات نوشتن:
- ۱۱۵.....توصیه‌هایی برای رفع مشکلات حساب کردن:
- ۱۱۶.....توصیه‌هایی برای رفع مشکلات نارسایی توجه:
- ۱۱۷.....توصیه‌های کلی آموزشی:
- ۱۱۸.....والدین چه اقدام‌هایی باید انجام دهند؟

فصل هفتم ۱۱۹

- ۱۲۱.....درمان ناتوانیهای یادگیری
- ۱۲۱.....درمان از نگرش ادراکی - حسی
- ۱۲۲.....درمان از شیوه‌های رفتاری
- ۱۲۳.....منابع و مآخذ

مقدمه:

چه بسیارند کودکانی که تنها به دلیل داشتن ضعف خاص در دیکته، حساب یا روخوانی علی‌رغم داشتن هوش عادی، توانایی جسمی خوب و روانی سالم به دلیل شکستهای پی در پی تحصیلی برای همیشه با دنیای کتاب، مشق و مدرسه خداحافظی کرده‌اند. چه بسیارند استعدادهایی که بدین سان نشکفته بریر گشته و می‌شوند و چه بسیارند زبانهایی که جامعه ما از این راه متحمل می‌گردد.

ناتوانی‌های یادگیری عقله خاص دیگری است که در حیطه کودکان استثنایی قرار دارد و درصد چشمگیری از کودکان را در بر می‌گیرد. ناتوانیهای یادگیری، نارساییهای یادگیری خاصی است که در صورت عدم مداخله معمولاً تحقیرها، توهینها، مقایسه‌های نابجای خردکننده و شکستهای تحصیلی پی در پی به بار می‌آورد. میلیونها کودک در سراسر جهان به اختلالات یادگیری مبتلا هستند. آنان علی‌رغم رشد جسمی، زبانی، اجتماعی، اخلاقی و عاطفی طبیعی هنگامی که به سنین مدرسه می‌رسند با مشکلاتی روبه‌رو می‌گردند که عرصه را بر آنها تنگ می‌کند. اشکال بزرگ این اختلال آن است که بر خلاف ناهنجاری‌های ناشنوایی، سرآمدی، ناسازگاری و معلولیت‌های جسمی که تشخیص آن در سنین پیش‌دبستان به آسانی امکانپذیر است، براحتی نمی‌توان آن را در سنین پیش‌دبستانی تشخیص داد. کودک مبتلا به اختلال یادگیری خود نیز از این که نمی‌تواند در انجام تکالیف تحصیلی همانند دیگر همسالانش موفق باشد، رنج می‌برد. او نیز همانند دیگر کودکان تصویری توانا و مثبت از خود ساخته است که به دلیل این اختلال و نارسایی‌های پی در پی با ناکامیهای اصلی، فرعی تحصیلی این تصویر خدشه‌دار می‌شود و احساس حقارت، زنی جایگزین آن می‌گردد. (حاج بابایی و دهقانی، ۱۳۷۲)

مسئله ناتوانیهای خاص یادگیری اخیراً به طور چشمگیری توسعه پیدا کرده و توجه متخصصان و دست‌اندرکاران مسائل آموزش کودکان را بیش از پیش به خود جلب نموده است، در کنار کودکان ناشنوا، نابینا و عقب‌مانده ذهنی کودکانی هستند که بدون اینکه ناشنوا باشند کلمات را درک نمی‌کنند و بعضی دیگر با اینکه نابینا نیستند اما آنچه را که می‌بینند درک نمی‌کنند. و گروهی دیگر از کودکان علیرغم آنکه از نظر ذهنی عقب مانده نبوده و همانند سایر همسالان خود هستند

با روشهای معمول آموزشی قادر به یادگیری مفاهیم نمی‌باشند. معلمان مدارس استثنایی بسیار با این کودکان برخورد داشته‌اند. که به علت ناتوانیهای خاص در یادگیری خواندن، صحبت کردن، هجی کردن، نوشتن و حساب کردن و... در این مدارس آموزش می‌بینند.